

Spis treści

Przedmowa	V
Skróty	XI
1 Anatomia i fizjologia	
1.1 Układ krwionośny	1
1.1.1 Układ naczyń wieńcowych	1
1.1.2 Krwobieg duży	2
1.1.3 Krwobieg mały	2
1.1.4 Obszar wysoko- i niskociśnieniowy w krwobiegu	3
1.1.5 Zadania układu krwionośnego	3
1.1.6 Regulacja ciśnienia tętniczego krwi	4
1.1.7 Czynność nerek i gospodarka elektrolitowa	5
1.2 Serce	8
1.2.1 Budowa serca	8
1.2.2 Sposób działania serca	10
1.2.3 Parametry pracy serca	11
1.2.4 Wytwarzanie i przekazywanie pobudzenia	13
1.2.5 Krążenie wieńcowe	14
2 Porady w zakresie obrazu chorobowego	
2.1 Nadciśnienie	15
2.1.1 Wartości	15
2.1.2 Objawy, diagnostyka, powikłania	20
2.1.3 Opcje leczenia	23
2.2 Choroba wieńcowa serca	27
2.2.1 Przyczyny	27
2.2.2 Objawy, diagnostyka powikłania	30
2.2.3 Opcje leczenia	33
2.3 Niewydolność mięśnia sercowego	35
2.3.1 Przyczyny	35
2.3.2 Objawy, diagnostyka, powikłania	38
2.3.3 Opcje leczenia	40

3 Porady przy wydawaniu leków dostępnych na receptę

3.1	Pięć podstawowych zasad udzielania porad	43
3.1.1	„Czy znają już Państwo te leki?”	44
3.1.2	„Czy dodatkowo przyjmują Państwo jeszcze jakieś leki?”	45
3.1.3	„Czy wiedzą Państwo, jak należy przyjmować te leki?”	45
3.1.4	„Jak tolerują Państwo przyjmowane leki?”	46
3.1.5	„Czy mają Państwo możliwość wspomaganie leczenia i oceny jego efektów?”	47
3.2	Porady przy wydawaniu leków moczopędnych	47
3.2.1	Sposób działania	47
3.2.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	50
3.2.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leków	51
3.2.4	Działania niepożądane, interakcje i przeciwwskazania	52
3.3	Porady przy wydawaniu beta-blokerów	54
3.3.1	Sposób działania	54
3.3.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	56
3.3.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leków	57
3.3.4	Działania niepożądane, interakcje i przeciwwskazania	58
3.4	Porady przy wydawaniu blokerów kanałów wapniowych	59
3.4.1	Sposób działania	59
3.4.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	60
3.4.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leków	60
3.4.4	Działania niepożądane, interakcje i przeciwwskazania	62
3.5	Porady przy wydawaniu inhibitorów ACE	63
3.5.1	Sposób działania	63
3.5.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	64
3.5.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leków	65
3.5.4	Działania niepożądane, interakcje i przeciwwskazania	66
3.6	Porady przy wydawaniu blokerów receptora AT₁	66
3.6.1	Sposób działania	66
3.6.2	Preparaty dostępne w sprzedaży oraz wskazania do ich stosowania	67
3.6.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leków	68
3.6.4	Działania niepożądane, interakcje i przeciwwskazania	68
3.7	Porady przy wydawaniu alfa-1-blokerów	69
3.7.1	Sposób działania	69
3.7.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	70
3.7.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leków	70
3.7.4	Działania niepożądane, interakcje i przeciwwskazania	71

3.8	Porady przy wydawaniu sympatykolityków	71
3.8.1	Sposób działania	71
3.8.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	72
3.8.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leków	72
3.8.4	Działania niepożądane, interakcje i przeciwwskazania	72
3.9	Porady przy wydawaniu leków bezpośrednio rozszerzających naczynia .	73
3.9.1	Sposób działania	73
3.9.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	74
3.9.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leków	74
3.9.4	Działania niepożądane, interakcje i przeciwwskazania	74
3.10	Porady przy wydawaniu aktywatorów kanałów potasowych	75
3.10.1	Sposób działania	75
3.10.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	75
3.10.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leków	75
3.10.4	Działania niepożądane, interakcje i przeciwwskazania	76
3.11	Porady przy wydawaniu inhibitorów reniny	76
3.11.1	Sposób działania	76
3.11.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	77
3.11.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leków	77
3.11.4	Działania niepożądane, interakcje i przeciwwskazania	77
3.12	Porady przy wydawaniu donorów tlenu azotu (NO)	78
3.12.1	Sposób działania	78
3.12.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	79
3.12.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leków	79
3.12.4	Działania niepożądane, interakcje i przeciwwskazania	81
3.13	Porady przy wydawaniu glikozydów nasercowych	81
3.13.1	Sposób działania	81
3.13.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	83
3.13.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leków	83
3.13.4	Działania niepożądane, interakcje i przeciwwskazania	83
3.14	Porady przy wydawaniu inhibitorów agregacji płytek krwi (leków antyagregacyjnych)	84
3.14.1	Sposób działania	84
3.14.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	86
3.14.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leków	86
3.14.4	Działania niepożądane, interakcje i przeciwwskazania	87
3.15	Porady przy wydawaniu leków obniżających stężenie lipidów we krwi ...	89
3.15.1	Sposób działania	89
3.15.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich zastosowania	90

3.15.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leków	90
3.15.4	Działania niepożądane, interakcje i przeciwwskazania	91
3.16	Profilaktyka	92
4	Uzupełnienie terapii farmakologicznej	
4.1	Preparaty z oleju rybiego	94
4.1.1	Sposób działania	94
4.1.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	95
4.1.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leków	95
4.1.4	Działania niepożądane, interakcje i przeciwwskazania	96
4.2	Preparaty z głogiem	96
4.2.1	Sposób działania	96
4.2.2	Preparaty dostępne w sprzedaży i wskazania do ich stosowania	97
4.2.3	Dawkowanie i wskazówki dotyczące stosowania leków	97
4.2.4	Działania niepożądane, interakcje i przeciwwskazania	97
5	Urządzenia do pomiaru ciśnienia tętniczego krwi (ciśnieniomierze)	
5.1	Metody pomiaru ciśnienia tętniczego	98
5.1.1	Informacje ogólne	98
5.1.2	Pomiar ciśnienia tętniczego metodą Riva-Rocciego	98
5.1.3	Metoda Korotkowa	99
5.1.4	Pomiar oscylometryczny	99
5.2	Urządzenia	99
5.2.1	Informacje ogólne	99
5.2.2	Ciśnieniomierze naramienne	101
5.2.3	Ciśnieniomierze nadgarstkowe	101
5.2.4	Metody pomiarowe i typy urządzeń	102
5.2.5	Wybór odpowiedniego ciśnieniomierza	103
6	Niefarmakologiczne środki terapeutyczne	
6.1	Informacje ogólne	105
6.2	Prawidłowa masa ciała	105
6.2.1	Wskaźnik masy ciała	105
6.2.2	Dystrybucja tkanki tłuszczowej w organizmie	106
6.2.3	Obwód talii	107
6.2.4	<i>Waist-to-hip ratio</i>	107
6.2.4	<i>Waist-to-height ratio</i>	108

6.3	Zmiana nawyków żywieniowych	108
6.3.1	Dieta DASH	109
6.3.2	Śródziemnomorski sposób odżywiania się	109
6.3.3	Lipidy we krwi	109
6.3.4	Napoje z kofeiną	110
6.3.5	Przyjmowanie płynów przy niewydolności mięśnia sercowego	110
6.4	Retencja soli kuchennej	111
6.4.1	Sól kuchenna	111
6.4.2	Wrażliwość na ograniczenie soli w diecie	111
6.4.3	Chlorek potasu	112
6.5	Aktywność fizyczna	112
6.6	Ograniczenie spożywania alkoholu	113
6.7	Unikanie nikotyny	114
6.8	Zmniejszenie stresu	115
7	Usługi farmaceutyczne	
7.1	Pomiar ciśnienia tętniczego w aptece	116
7.2	Porady w szczególnych przypadkach	119
7.2.1	Obliczanie ryzyka sercowo-naczyniowego	119
7.2.2	Waga	121
7.2.3	Dozowniki	121
7.2.4	Dzielenie tabletek	121
7.3	Próbki i informacje dodatkowe	123
7.3.1	Dzienniczek samokontroli/schemat przyjmowania leków/ dzienniczek stosowanych leków	123
7.3.2	Broszury	123
8	Obsługiwanie w aptece pacjentów z chorobą serca i układu krążenia	
8.1	„Jestem zainteresowany kupnem ciśnieniomierza”	124
8.2	„Te leki są dla mnie nowe!”	125
8.3	„Wcale nie czuję się chory!”	127
8.4	„Ile czasu potrzeba, żeby aerozol zaczął działać?”	128
8.5	„Czy zażywa Pan dodatkowo jakieś leki?”	130
8.6	„Dwa schodki i już brakuje mi tchu!”	131
8.7	„Chciałabym potas i magnez na serce!”	132

9 Adresy i linki

9.1	Towarzystwa naukowe	134
9.2	Grupy wsparcia	134

10 Literatura

Indeks	137
--------------	-----